

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้าน
เทศบาลเมืองสตหีบ
อำเภอสตหีบ จังหวัดชลบุรี

จัดทำโดย
กองการศึกษา
เทศบาลเมืองสตหีบ
อำเภอสตหีบ จังหวัดชลบุรี

คำนำ

ครุภูมิปัญญาไทยหรือที่ที่เรียกและยกย่องกันว่าปราชญ์ชาวบ้าน แต่ละท่านมีความหลากหลายตามความถนัด รวมถึงการปฏิบัติของแต่ละคน ซึ่งมีความรู้ของแต่ละบุคคลมีประสบการณ์มาตลอดชีวิตโดยการซึมซับ หล่อหลอม บ่มเพาะ คั้นคว่ำ ทดลองโดยใช้วิถีชีวิตของตนเองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ เพื่อทดสอบความสิ่งที่ถูกต้องหรือสิ่งที่ผิด แล้วนำมาคิดค้น สรรหา กลั่นกรองสิ่งที่มีคุณประโยชน์และมีคุณค่าแก่ชีวิตแก่แผ่นดิน และได้ถ่ายทอดให้ผู้อื่นสืบสาน เพื่อให้เป็นมรดกและเป็นสมบัติทางปัญญา ดังนั้นประสบการณ์ทางด้านความคิดและวิถีการดำรงชีวิตของครุภูมิปัญญาไทยแต่ละท่านล้วนเป็นขุมทรัพย์ทางปัญญาที่สำคัญของแต่ละชุมชนและของแผ่นดิน

กองการศึกษา เทศบาลเมืองสหัสขันธ์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีความรู้ความสามารถและได้เผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจต่อไป

กองการศึกษา เทศบาลเมืองสหัสขันธ์

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลเมืองสหัสขันธ์

ที่ตั้ง

เทศบาลเมืองสหัสขันธ์ ที่ตั้งอยู่เลขที่ ๖๕๔ ถนนเทศบาล ๑๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลสหัสขันธ์ อำเภอสหัสขันธ์ จัดตั้งองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อ วันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ อยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลสหัสขันธ์ทางตอนใต้พื้นที่ ๖.๒๒ ตารางกิโลเมตร หลักเขตที่ ๑ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณที่ห่างจากกึ่งกลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ ตอนชลบุรี – ตรารด ตรงกิโลเมตรที่ ๑๗๑ ในแนวตั้งฉาก ไปทางทิศตะวันตก ระยะ ๒๐๐ เมตร

พื้นที่ของเทศบาลเมืองสหัสขันธ์มีลักษณะเป็นแนวยาวไปตามถนนสุขุมวิท (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓) และถูกล้อมรอบด้วยพื้นที่ของเทศบาลตำบลเขตรอุดมศักดิ์

- **ทิศเหนือ** ติดต่อกับเขตเทศบาลตำบลเขตรอุดมศักดิ์
- **ทิศตะวันออก** ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพลาหลวงและเขตเทศบาลตำบลเขตรอุดมศักดิ์
- **ทิศใต้** ติดต่อกับอ่าวไทยและเขตเทศบาลตำบลเขตรอุดมศักดิ์
- **ทิศตะวันตก** ติดต่อกับอ่าวไทยและเขตเทศบาลตำบลเขตรอุดมศักดิ์

สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอสหัสขันธ์เป็นพื้นที่เขาและเป็นเนินติดทะเล และเป็นพื้นทรายประมาณ ๑ ใน ๓ ของ พื้นที่ทั้งหมดและพื้นดินเป็นดินปนทราย ไม่มีลำน้ำที่สำคัญ มีแต่ลำห้วย ไม่มีภูเขาขนาดใหญ่ในพื้นที่มีแต่ภูเขาขนาดกลาง และภูเขาขนาดเล็กโดยทั่วไปของพื้นที่

สภาพภูมิอากาศ

อำเภอสหัสขันธ์ในช่วงฤดูหนาว จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อำเภอสหัสขันธ์ในช่วงฤดูร้อนจะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน และอำเภอสหัสขันธ์ในช่วงฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนตุลาคม

เขตการปกครอง

เทศบาลเมืองสัตหีบมีพื้นที่ครอบคลุมบางส่วนของ ๒ ตำบล ๙ หมู่บ้าน ดังนี้

ตำบลสัตหีบ

- หมู่ที่ ๑ บ้านตลาดสัตหีบ (บางส่วน)
- หมู่ที่ ๒ บ้านตลาดสัตหีบ (บางส่วน)
- หมู่ที่ ๓ บ้านยางงาม (บางส่วน)
- หมู่ที่ ๔ บ้านเตาถ่าน (บางส่วน)
- หมู่ที่ ๕ บ้านป่ายุบ (บางส่วน)
- หมู่ที่ ๖ บ้านหนองระกำ (บางส่วน)
- หมู่ที่ ๗ บ้านร่มฤดี (บางส่วน)
- หมู่ที่ ๘ บ้านคลองกานดา (บางส่วน)

ตำบลพลูตาหลวง

- หมู่ที่ ๗ บ้านหนองหญ้าน้อย (บางส่วน)

ท้องถิ่นเทศบาลเมืองสัตหีบ จำนวนประชากร ๒๒,๙๗๒ คน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมี ผู้ให้คำกัตความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น

สามารถ จันทรสุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตนะ บัวสนธิ์ (๒๕๓๕) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สืบสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาครำไพ. ๒๕๓๗) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์ พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับปรุงแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเวศ วะสี (๒๕๓๖) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่งๆ เพราะฉะนั้นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากข้างนอก ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน มีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง อีกทั้งยังเน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตรเป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึงความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น ภารกิจของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพ

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

* ที่มาจากรีวิว : ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ด้าน	ที่อยู่	เบอร์โทร
๑	จ.อ.ประชุม บุญอินทร์	ชมรมกลองยาวสตึก	ศิลปกรรม	๓๓/๙ ม.๒ ต.สตึก อ.สตึก จ.บุรีรัมย์	๐๓๘-๔๓๗๘๒๐
๒	นายสุริยะ เขยกำเหนิด	ชมรมวงดนตรีไทย	ศิลปกรรม	๓๓/๙ ม.๒ ต.สตึก อ.สตึก จ.บุรีรัมย์	๐๘๑-๙๔๕๗๙๘๙
๓	นายนพ บวรกุลพาณิชย์	หมอดินสตึก	เกษตรกรรม	๔๒/๑๑๕ ม.๒ ต.สตึก อ.สตึก จ.บุรีรัมย์	๐๖๑-๙๘๐๖๙๕๐
๔	น.ส.ทวิชา ประทุมบัวโต	ตะกร้าสาน	อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	๓๕/๖๓ ม.๓ ต.สตึก อ.สตึก จ.บุรีรัมย์	๐๘๘-๒๑๗๑๙๕๐
๕	น.ส.ทวิชา ประทุมบัวโต	ตะกร้าสานจากของกาแฟ	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓๕/๖๓ ม.๓ ต.สตึก อ.สตึก จ.บุรีรัมย์	๐๘๘-๒๑๗๑๙๕๐
๕	น.ส.กมลชนก ชันธมน์	เครื่องดีมสมุนไพร	ด้านอื่นๆ	๒๙/๔๗ ม.๖ ต.สตึก อ.สตึก จ.บุรีรัมย์	๐๘๑-๗๘๑๓๘๒๙
๖	น.ส.กมลชนก ชันธมน์	โลชั่นกันยุง ยาม่อง ไพลสด แชมพูสมุนไพร	การแพทย์ไทย	๒๙/๔๗ ม.๖ ต.สตึก อ.สตึก จ.บุรีรัมย์	๐๘๑-๗๘๑๓๘๒๙

สบู่สมุนไพร, ยาม่อง, พิมเสนน้ำ, แชมพูสมุนไพร

น.ส.กมลชนก ขันธ์มัน วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรสตีบ

เครื่องดื่มสมุนไพร

น.ส.กมลชนก ชันรัมย์ วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรสกัดหีบ

ตะกร้าสานจากซองกาแฟ
น.ส.ทวิชา ประทุมบัวโต

ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านดนตรีไทย

นายสุริยะ เขยกำเหนิด

ปราชญ์ชาวบ้าน

นายณพ บวรกุลพาณิชย์

ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการผลิตและการบริโภค

